

feketemunka végképp konzerválja a fejletlen technológiát a mezőgazdaságban, a napszámások harmadrendű állampolgárokká válnak, rendszeres a szegény vidékeken élő cigányok éhezése, semmilyen érdek nem kényszeríti ki a járulék- és adófizetési szokások változását, a folyton panaszkodó önkormányzatok jó része elherdálja a közpénzeket, és még hosszan sorolhatnánk. Ami itt a problémákból megoldatlan marad, az holnap talán az ország más vidékein is felütheti a fejét. A sok felszínes és főlöleges információval bombázott olvasó pedig legalább ebből a remek könyvből megtudhatja, hogy mi is a valóság a munkanélküliek, az elmaradott vidékek és a magyar mezőgazdaság ügyében.

Az igazság feltárásához és kimondásához sok-sok munka, imponáló szakismeret, élettapasztalat meg intelligencia kell. Ám mindez nem elég, ha nincs az emberben civil kurázi. Kun Istvánban van kelendő elszántság és bátorság ahhoz, hogy meg merjen szólalni a kicsinyes és önző magánérdekekkel szemben a köz javára. Sok erénye mellett könyve emiatt is megérdemli a figyelmet.

SZARKA KLÁRA

(K.u.K. Kiadó, Budapest, 2005,
224 oldal, 1980 Ft)

GÁL LÁSZLÓ:

**„Csak a szépre...”
Budapesti élet-képek az
1950-60-as évekből**

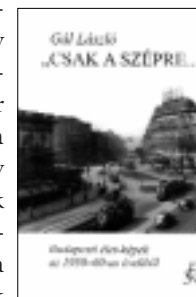
A nosztalgia nagy üzlet. Tíz, tizenöt éve is az volt, ma még inkább az. Az olvasók nosztalgiájára építeni egy könyv kiadását jó vállalkozásnak minősülhet, erre enged következtetni a Fekete Sas Kiadó nagyalakú, új képes albuma is, amely két évtized, az 1950-es és az 1960-as évek emlékéit idézi föl a budapesti lakosok számára. „Ha valaki az időszakból arra következtetne, hogy itt a Kádár-korszak valamely vetületét láthatja, azt ki kell ábrándítanom. Az összeállítás nem a szocializmust, hanem gyermekkorunkat, ifjú éveinket idézi, az időbeli egybeesés, ha szomorú is, véletlen. Politikamentesen, már amennyire lehet, hisz a korszak levegője nem hagyott senkit érintetlenül, így néhol egy-egy utalás elkerülhetetlen, de direkt politikai indíttatás nincs vagy csak alig van a könyvben” – írja az előszóban a szerző. Az elmúlt idők ifjúságát idézi vissza ez a több mint kétszáz fekete-fehér kép; nem egy jobb világét, nem egy kedvezőbb rendszerét, hanem azokat az éveket, órákat vagy pillanatokot, amelyeket az akkori fiatalok megélték, öltönyben és nyakendőben vagy az új divatnak megfelelően twistpulóverben, farmer-nadrágban.

A könyv tematikusan épül fel, nagyobb egységekre bontván az életet – ha ilyesmi egyáltalán lehetséges. A városképpel, sok légifotóval indul, majd a közlekedés, a kereskedelem, a szabadlevegős időöltések, a vendéglátás (eszpresszóktól a vendéglőkhöz) a téma, ezek után a kultúra – több fényképfelvétellel a ma ismét egyre népszerűbb korabeli filmekből –, a sport (foci) következik, s végül *Az élet* című tömbbel zárul a kötet, mely utolsó egység már semmilyen formalizálást nem tűr – hogyan is tűrhette –, s a szerző teljesen subjektív emlékei szerint sorakoznak egymás utána a foglalkozások, az Osztyapenko, a gyerekkocsik, a pesti nők képei. Minden kép fekete-fehér, s ez jól illik a nosztalgia hangulatához, bár talán túlságosan is lezárult, véget ért múlttá teszi ezt a két évtizedet, amely személyekre lebontva ugyan eltávolodott ma már, ám hatásában még most is jelen van.

A képsorozatok elé rövidebb bevezetőket készített a szerző, melyekkel megalapozza az adott képek s az egész könyv múltidéző/múltirató hangulatát. E szöveges részek szerencsére nagyon informatívak, ezért még azok is sokat okulhatnak a képekből, akik nem éltek azokban az időkben. Régi városrészteltekre ismerhetnek rá – amikor még a Váci utcán jártak az autók –, vagy a régi

élet egyes szokásairól értesülhetnek, amelyek közül sok már végérvényesen elveszett.

A fényképeket jól egészítik ki a régi papírpénzek és érmék fotói, valamint az egykori mozijegyek, étlapok („sertéssült pir. burg. 13,40” – 1959-ben, a Márványmenyasszonyban), plakátok felvételei, s ezekkel együtt a kötet már talán ki is növi a nosztalgikus kereteket, s művelődés-

történeti dokumentummá válik. Igaz, ehhez azért szükség lenne némely hiány pótlására is. A korszak szempontjából fontos lett volna egy-két képen bemutatni a korabeli olvasási szokások legfőbb intézményét, a Szabó Ervin kölcsönző könyvtári rendszert, hiszen a fővárosiak közül több ezren használták ki e lehetőséget a művelődésre, szórakozásra. (Ehhez még régi kép sem kellett volna, hiszen a megmaradt kerületi könyvtárak ma ugyanúgy néznek ki, mint harminc évvel ezelőtt). Ugyanígy sokak számára emlékeztetéseket lehetnek a korabeli újságolvasási szokások, hiszen akkor a rádió, majd a tévén keresztül jóval kevesebb hír érkezett a lakossághoz. A szórakozás helyszínei közül a Margitsziget és a Vidám Park érdemelt volna nagyobb figyelmet, hiszen a budai hegyek kirándulóhelyei és a fővárosi fürdők mellett ez a két helyszín volt az, ahol kikapcsolódni, mulatni lehetett.

Az idősebb korosztály elérzékenyülve nosztalgázik majd e kötettel, a fiatalabbak közül pedig a város- és életmódtörténet iránt érdeklődők fogják kíváncsian forgatni e lapokat; az alapos és nagy anyagot felvonultató képválogatás sokaknak fog kellemes perceket szerezni.

THIMÁR ATTILA

(*Fekete Sas Kiadó, Budapest, 2005,*
224 oldal, 4800 Ft)

A kép a médiaművészet korában

Mindig izgalmas olyan könyvet a kezünkbe venni, amely valamilyen újdonságról tudósít, ne adj’ Isten olyan tanulmánykötetet, amely Magyarországon eddig meg nem jelent, de a közelmúlt tudományos diszkurzusában fontos szerepet játszó dokumentumokat tartalmaz. Az ember ilyenkor izgul, és nem akar lemaradni semmiről.

A kezünkben lévő kötet három fiatal, művészettel foglalkozó szakember válogatásának eredménye, és az előszó szerint a L’Harmattan Kiadó új, Láthatatlan Múzeum című művészettörténeti-művészetelméleti sorozatának első darabja. Pionír vállalkozással van tehát dolgunk, mely kortárs szerzők törekvéseit

mutatja majd be, jelen esetben német teoretikusok művészeti írásait, melyek egy komplex képtudomány születését előlegezik.

Miről is szólnak ezek az első látásra olyannyira szerteágazó szövegek? Hiszen szó van itt a korunkban aktuálissá vált képi fordulatokról (*pictorial* és *iconic turn*), a test és kép megváltozott viszonyáról a digitális médiumok világában, a kép fogalmának kitágításáról például olyan művek esetében, melyek képeket idéznek fel, de maguk nem képek, hanem interaktív installációk, és még sorolhatnánk. Sok különféle nézőpont és vizsgálati kör, de mi most a közöset keressük, az egyetértés pontjait.

„Vajon mi történne a művészet-történettel, ha a *visual studies* kihívásaira adott válaszként búcsút mondana az esztétikai érték univerzális érvényességébe vetett hitének? Ez esetben az összes létező képpel foglalkoznia kellene. Ugyanúgy vizsgálhatná a digitális és elektronikus képeket, mint a reklámokat és a képregényeket, anélkül, hogy bármilyen minőségi különbséget tenne közöttük.” A fentebbi kijelentést Willibald Sauerländer idézi a kötet egyik tanulmányában, és ezzel valóban a probléma centrumába kerültünk. Miért szükséges egy új képtudomány létrejötte? Mert a mai sokkoló képáradatban világossá válik, hogy a minket körülvevő képeknek óriási tudatos és tudatalatti hatása van,